

Panikkloysnir

EF-spurningurin verður av og á viðgjörður í Føroyum. Men hesar seinastu dagarnar tykist veruliga gongd vera komin á tjakið um tilknýti okkara við henda stóra felagsskapin. Fyrst stór EF-hoyring í Keypmannahavn við luttøku av nøkrum av fremstu forsprákarunum fyri EF-limaskapi og eisini onkrum mótstøðumanni. Síðani tekur nýggi fiskasølustjórin, sum annars altíð hevur verið varin við at úttala seg avgjørt fyri ella ímóti EF-limaskapi, avgjörður til orðanna, og sigur, at einasta leiðin er inn í EF og tað alt fyri eitt. Aftrat hesum koma so úttalislíni hjá Árna Ólafsson, føroyska ráðgevanum í uttanríkisráðnum, sum vísir á, at fer Danmark upp í EF-samveldið eftir fólkaatkvøðuna í uni, so kann hetta fáa avleiðingar fyri viðurskiptini millum Føroyar og Danmark.

JÚ VÍST er nógv komið fram hesar seinastu dagarnar, sum ikki eigur at fara aftur við borðinum, men sum nú má fram til eitt breitt alment tjak bæði á tingi, í feløgum og ikki minst í fjølmiðlunum. Slogan sum at vit ikki skulu inn í EF og sum at vit skulu inn í EF kunnu vera góð nokk, men ikki nógv mikið. Vit mugu hava fleiri upplýsingar á borðið, soleiðis at ein støðutakan kann byggjast á upplýsing og vitan og ikki á slogan og herróp fyri og ímóti — ella fyri tað panikkloysnir, sum vit meta úttalislíni hjá fiskasølustjóranum at vera.

HANN HEVUR eftir okkara metan skyldu til at greina betri út, hví hann er komin til hesa so kollveltandi og bráðliga niðurstøðu. Er tað nokk at byggja eina so avgjörda niðurstøðu á nakrar akuttar trupulleikar, ella byggir hann støðu sína á eina gjølliga og vælumhugaða meting av framtíðar útlitunum hjá Føroyum uttan fyri ella innan fyri EF.

TÁ VIT hoyrdu orð fiskasølustjórans í SvF í vikuni, kom einum til hugs eins kollveltandi, bráð og óumhugað úttalislíni frá fyrrverandi fiskasølustjóranum fyri nøkrum árum síðani. Tá umhvørvisfelagsskapir sum ketta upp úr høvdatrog

Øll minnst, tá táverandi fiskasølustjórin Birgir Danielsen uttan at hugsa seg um leyp fram av við at krevja av føroyskum politíkarum alt fyri eitt at gevast fyri grindadrápinum, nú feløg höttu við at boykotta føroyskan fisk. Nú er tað efurmaður hansara, Bjarti Mohr (til høgru) sum er lopin fram av við at mæla til limaskap í EF alt fyri eitt, nú týskarar leggja forðingar fyri okkara útflutningi.

bráðliga søgdu seg vilja syrgja fyri, at eingin skuldi keypa føroyskan fisk longur, góvust vit ikki við grindadrápinum, hvør var tá maðurin, sum steig fram á almenna leikpallinum og boðaði umheiminum frá, at vit føroyingar áttu alt fyri eitt at gevast við grindadrápinum. Tað var táverandi fiskasølustjórin. Tað var ein líknandi panikkloysn sum núverandi fiskasølustjórin serverar í hesum døgum. Tá eins og nú var tað tó ein beherskaður lögmaður,

sum bað fólk halda høvdið kalt og ikki leypa framav.

TAD ER sjálvandi rætt og neyðugt at tosa um tilknýti okkara til EF, nú so hart leikar á. Men at ábyrgdar-menn sum verandi fiskasølustjóri eins og undanmaður hansara — tá í grindamálunum — skulu leypa soleiðis fram av — er ovboðið og søm-ir seg ikki monnum, sum stýra og stjórna landsins størstu fyrirkum. Vit settu øll stórar vónir til nýggja

fiskasølustjóran, tá hann tók við fyri einum ári síðani, tí hann tordi at ganga nýggjar leiðir, tordi at bróta upp úr nýggjum og tordi at við-ganga, at blokkmaniin hjá undan-gongumanni hansara var ein fadessa fyri Føroyar. Og hesa leið hevur hann hildið. Tað eigur hann rós uppiborið fyri.

MEN HANN átti so sanniliga eisini at havt lært av øðrum mistøkum hjá undanmanni sínum eitt nú í um-rødda grindamáli. Hvat líkast tað, at stjórin í Føroya størstu fyrirku legði seg á knæ fyri umhvørvis-verndarfelagsskapum, sum við lygusøgum og ósannindum royndu at greiða heiminum frá, at vit vóru við at oyða grindastovnin. At han útbasuneraði sína egnu persónligu støðu og gloymdi, hvønn skaða hetta kundi fáa fyri Føroyar sum so. Sjálvandi skal nýggi fiskasølustjór-in hava sína meining um EF, men hann átti at verið meira varin og ikki at lopið fram av alt fyri eitt, tí nú leikar hart á okkum uttanfrá. Hann átti at havt lært av grindamis-taki undanfarna fiskasølustjórans.

HETTA VERÐUR sagt, tí úttalislíni frá stjórnum í Føroya størstu fyrirku kann hava stóran týðning — positiv-an ella negativan — fyri ikki bert Fiskasøluna, men fyri alt okkara land. Hesir stjórar eru ikki settir til at varta upp við sínum egnu persón-ligu meiningum til eina og hvørja tíð, men til at umsita mest týðandi partin av okkara vinnulívi. Høvuðs-kravið til teirra átti tí at verið, at teir ikki leypa fram av, men royna at hava tunguna mitt í munnum, ella sum ein annar hevur úttalað seg: at teir halda høvdið kalt í slíkari stund, tá so nógv leikar á og ikki alt fyri eitt geva skarvin yvir. panikkav-gerðir — panikkloysnir tæna ikki Føroyum — eiheldur Føroya Fiska-sølu. Vit hava brúk fyri at vera real-istiskir, sjálvandi, men vit hava ikki ráð til endurtøku av »grindafadesu« fyrrverandi fiskasølustjórans. Tí skjal okkara ráð vera til nýggja stjórin í Fiskasøluni, at hann heldur fram á teirri kós, hann hevur ríkið nú í eitt ár. hann eigur sjálvandi at vera við í tí almenna tjakinum, men leyp ikki fram av, sum so mangir aðrir hava gjørt.

Framhald av forsiðuni

Átti at orðað seg meira varisliga

Metir tá úttalislíni hjá bankunum at vera ábyrgd-arleys?

—Í verandi støðu átti bankin at havt orðað seg nógv meira varisliga, ser-liga havandi í huga tann ólukkuliga leiklut, sum bankarnir eiga í støðuni hjá stórum parti av vinnu-lívinum í dag.

Hava roknað við sam-arbeiði frá bankunum

—Bankin sigur, at tit fáa ikki fleiri lán uttan-lands!

—Tað søgdu teir eisini í fjør, og vit hava júst fingið 500 mill. kr., men vit skulu helst ikki koma í ta støðu, at vit skulu læna næsta ár, men í tann mun at figging av tí almenna virkseminum er neyðug, so hava vit roknað við samarbeiði frá føroyskum peningastovnum og í tí sum nevndarformaðurin sigur liggur eins og hetta vilja teir ikki luttaka í framyvir. Hetta harmar meg, og eg meti ikki, at tað er til fyrimuns fyri virkseminum í hesum sam-felagnum, fyri uppbygg-ingarroyndir í samfelag-num og heldur ikki fyri

bankin, sum hesi árin við pris- og vinningsstæði hevur tvífaldað sín rentu-marginal, at hann nú líkasam höttir við ikki at vilja samvirka.

Fylgjurnar av tí kunnu kettliga gerast, at tær 400-600 mill. kr., sum tað almenna hevur innstánd-andi í bankunum so mugu takast út til at figgja al-ment virksemin við. Vit mugu so eisini umhuga, um tær 200-300 mill., ið goldnar eru í tvungnari uppsparing og sum bank-arnir liggja inni við, um tær mugu frígerast eina tíð til figging av almennum virksemin.

Rentuspekulatióin

Atli Dam sigur annars, at viðvíkjandi manglandi javnvág á figgjarlóginu, sum bankin nemur við, so kemst hon m.a. av teimum møguleikum, sum bank-arnir hava skapt fyri rentu-spekulatióin, tí stóra rentu-marginalinum og tí stóra partinum av samfelag-skökunum, sum teir royna at leggja beslag uppá.

Løgmaður vísir annars á, at við gantið hava sæð Føroya Banka taka í egnan barm og analysera sítt útreiðslustæði og hvussu stóran part av sam-felagsorkuni hann hevur

lagt hald á hesi seinastu árin.

—Tað verður forvitn-islígt at frætta nakað um teirra leiklut í pening-nýtsluni, innlånun og rentuspekulatióinini hesi seinastu árin.

Eiga at taka í egnan barm

—Bankin sigur, at almenni sektorurin má minkast beinanvegin!

—Tann almenni sektor-urin er minkaður heilt munandi. Men eitt sum er fult so týðandi er at minka um resursnýtsluna í pen-ingaverðini. Bankin hevur havt ein útreiðsluvøkstur

uppá 19% árliga, meðan tað almenna er spart nær-um eina milliard niður.

—Gjaldfórðir er størsta avbjóðingin hjá lands-stýrinum sigur bankin!

—Ja, tað koma vit helst at greiða, um bankarnir taka annað skinn um bak enn teir hava gjørt seinastu árin.

—Men annars vóni eg sum heild, at hasi út-talislíni skjótt fara afturvið borðinum, so vit kunna taka ta samvinnu upp mill-um allar partar í sam-felagnum, sum vit øll vita er neyðug. sigur Atli Dam, lögmaður at enda.

jan